

Kultuuriministri määruse „Kultuuriministeeriumi poliitikavaldkondades riigisisese projektipõhise toetuse otsustuskorras andmise tingimused ja kord“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus ja eesmärk

Määrus kehtestatakse riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 ja lõike 1¹ alusel.

Kultuuriministri määruse eelnõuga (edaspidi *eelnõu*) kehtestatakse Kultuuriministeeriumi poliitikavaldkondades riigisisese projektipõhise toetuse otsustuskorras andmise tingimused ja kord. Eelnõu on seotud riigieelarve seaduse 2025. aastal jõustunud muudatustega, millega muuhulgas täpsustati riigisiseste toetuste liigitust ning eristati selgemalt projektipõhiste toetuste eesmärgid. Riigieelarve seaduse kohaselt tuleb projektipõhiste toetuste andmisel lähtuda põhimõttest, et toetuse andmine toimub üldjuhul avatud taotlusvoorude kaudu, tagades kõigile potentsiaalsetele taotlejatele võrdse ja läbipaistva võimaluse toetuse taotlemiseks. Otsustuskorras toetuse andmine on lubatud üksnes erandlikel ja põhjendatud juhtudel ning see peab vastama ministri kehtestatud tingimustele ja korrale. Eelnõuga luuaksegi õiguslik raamistik sellisteks erandlikeks juhtudeks, kus projektipõhise toetuse andmine on vajalik erakorraliste, arendus-, remondi-, IKT- või investeeringuvajaduste katmiseks olukordades, kus toetuse andmist ei ole võimalik korraldada avatud taotlusvooru kaudu. Sellega tagatakse ühtaegu nii paindlikkus erakorraliste ja ajakriitiliste vajaduste lahendamisel kui ka kontrollitud ja läbipaistev otsustuskorras toetuste andmise süsteem.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Kultuuriministeeriumi finantsosakonna osakonnajuhataja Merju Künnapuu (merju.kunnapuu@kul.ee, 628 2269) ja sama osakonna nõunikud ning Kultuuriministeeriumi õigus- ja haldusosakonna õigusnõunik Kadri Kilvet (kadri.kilvet@kul.ee, 628 2224), kes tegi ka eelnõu juriidilise ekspertiisi.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kaheksast peatükist ja 21 paragrahvist.

1. peatükk „Üldsätted“

Paragrahviga 1 kehtestatakse eelnõu reguleerimis- ja kohaldamisala.

Lõike 1 kohaselt kehtestatakse eelnõuga Kultuuriministeeriumi poliitikavaldkondades riigisisese projektipõhise toetuse otsustuskorras andmise tingimused ja kord riigieelarve seaduse § 53¹ lõigete 1 ja 1¹ alusel. Eelnõu alusel toetuse andmiseks avatud taotlusvooru ei korraldata, kuna toetuse andmine toimub erandina avatud taotlusvooru põhimõttest üksnes otsustuskorras ning põhjendatud juhtudel.

Lõike 2 kohaselt kohaldatakse eelnõus reguleerimata küsimustes haldusmenetluse seadust. Juhul kui toetust antakse riigiabina, kohaldatakse lisaks Euroopa Liidu riigiabi reguleerivaid õigusakte, sealhulgas asjakohaseid komisjoni määrusi ja otsuseid.

Lõike 3 kohaselt ei kohaldata eelnõud taotlejale, kelle suhtes on Euroopa Komisjoni või Euroopa Kohtu varasema otsuse alusel, millega Eesti riigi antud abi on tunnistatud ebaseaduslikuks või siseturuga kokkusobimatuks, kehtestatud seni täitmata tagasimaksmise

kohustus. Säte tagab kooskõla Euroopa Liidu riigiabi reeglitega ning välistab uue abi andmise olukorras, kus varasem ebaseaduslik abi ei ole tagasi nõutud.

Lõike 4 kohaselt on toetuse andjaks Kultuuriministeerium.

Paragrahviga 2 määratakse kindlaks toetuse andmise eesmärk ning toetuse andmise tulemus.

Lõike 1 kohaselt on toetuse andmise eesmärk tagada Kultuuriministeeriumi poliitikavaldkondades strateegiliste eesmärkide elluviimine olukordades, kus toetust antakse otsustuskorras erandina avatud taotlusvooru põhimõttest. Toetust antakse erakorraliste, arendus-, remondi-, IKT- või investeeringuprojektide elluviimiseks juhtudel, kus vastava kuluvajaduse katmist ei ole võimalik korraldada avatud taotlusvooru kaudu. Eesmärgi jaotus kajastab erinevaid toetuse andmise olukordi, sealhulgas erakorraliste ja ajakriitiliste vajaduste lahendamist, valdkonna arengut soodustavate ühekordsete arendusprojektide elluviimist, kinnisvara korrashoiu ja säilimise tagamist, digivaldkonna arendamist ning investeeringute tegemist põhivara soetamiseks või renoveerimiseks.

Lõike 2 kohaselt on toetuse andmise tulemusena saavutatud erakorralistest asjaoludest tingitud takistuste kõrvaldamine või ajakriitiliste ja ühekordsete kuluvajaduste katmine. Samuti on ellu viidud valdkonna arengut soodustavad ühekordsed ja piiritletud arendusprojektid, mille tulemusel on loodud või parendatud valdkonna arenguks vajalikud lahendused, võimekus või koostöövormid. Lisaks on tagatud hoonete ja rajatiste nõuetekohane seisukord ning teostatud vajalikud remondi- ja hooldustööd, parandades vara säilimist ja kasutuskõlblikkust. Digivaldkonna projektide tulemusel on paranenud digiteenuste ja platvormide toimivus, koostalitlusvõime ja kasutajakogemus ning suurenenud teadlikkus ja innovatsioon valdkonnas. Investeeringuprojektide tulemusel on paranenud vara kasutusvõimalused ning teenuse osutamise kvaliteet materiaalse ja immateriaalse põhivara soetamise või renoveerimise kaudu.

Paragrahviga 3 kehtestatakse tingimused, mille täitmisel on võimalik otsustuskorras toetust anda vastavalt toetuse liigile.

Lõike 1 kohaselt võib toetust anda tegevus- või investeeringukuludeks, sõltuvalt projekti sisust ja eesmärgist. Säte määratleb üldise kululiigi, millele projektipõhine toetus võib olla suunatud.

Lõike 2 kohaselt toetatakse erakorralisi projekte üksnes juhul, kui on täidetud kumulatiivselt sätestatud tingimused. Erakorralise projekti puhul peab kuluvajadus olema tekkinud erakorraliste ja ettenägematute asjaolude tõttu, kulu katmine olema ajakriitiline ning selle edasilükkamine põhjendamatult välistatud, ning tegemist peab olema ühekordse kuluga. Lisaks peab projekt olema kooskõlas toetuse andja strateegiliste eesmärkidega ning prioriteetne. Toetust saab anda üksnes juhul, kui vastavat kulu ei ole võimalik katta avatud taotlusvooru või muu toetusmeetme kaudu ning kuluvajadus ja selle põhjendus on piisavalt tõendatud.

Lõike 3 kohaselt toetatakse arendusprojekte, kui tegemist on ühekordse ja selgelt piiritletud projektiga, mille eesmärk on valdkonna arengut toetava lahenduse, võimekuse või koostöövormi loomine või parendamine. Projekt peab panustama toetuse andja strateegilistesse eesmärkidesse ning valdkonna arengusse. Arendusprojekti toetamise eelduseks on, et selle rahastamiseks puudub asjakohane avatud taotlusvoor ning projekt on teostatav, mõõdetavate tulemustega ning põhjendatud eelarvega. Samuti peab taotlejal olema piisav administratiivne ja finantsiline võimekus projekti elluviimiseks. Sõna „piiritletud“ tähendab, et projektil on selge

eesmärk, konkreetne ulatus, kindel ajaraam, määratav tulemus. Näiteks ühe digilahenduse loomine, konkreetse metoodika väljatöötamine, ühekordne rahvusvaheline koostööalgatus jne.

Lõike 4 kohaselt toetatakse remondiprojekte juhul, kui kulu edasilükkamine ei ole põhjendatud ning remont on vajalik ohu kõrvaldamiseks, teenuse osutamise tagamiseks, töötingimuste parandamiseks või vara säilimise kindlustamiseks. Remonditööd peavad olema otstarbekad, pikaajalise mõjuga ning suunatud vara säilitamisele või taastamisele ilma selle sihtotstarvet muutmata. Lisaks peab remont olema majanduslikult põhjendatud, teostatav ning kooskõlas toetuse andja strateegiliste eesmärkidega.

Lõike 5 kohaselt toetatakse IKT projekte, kui need panustavad digivaldkonna arendamisse, sealhulgas teenuste kasutajamugavuse, küberturvalisuse ja andmepõhisuse parandamisse ning innovatsiooni edendamisse. Projekt peab soodustama platvormide ja lahenduste taaskasutust, koostalitusvõimet ja standardipõhist lähenemist ning olema teostatav, mõõdetav ja strateegiliselt põhjendatud. Lisaks peab projekt hõlmama vähemalt ühte sätestatud tegevusvaldkonda.

Lõike 6 kohaselt toetatakse investeeringuprojekte, kui investeering on kooskõlas strateegiliste eesmärkidega ning suunatud põhivara soetamisele või renoveerimisele, mis parandab vara kasutusvõimalusi või teenuse kvaliteeti. Toetust antakse üksnes juhul, kui investeeringut ei ole võimalik rahastada avatud taotlusvooru kaudu ega lisada kinnisvara juhtimiskava investeeringukavva. Projekt peab olema teostatav, põhjendatud ning majanduslikult kuluefektiivne ning taotlejal peab olema piisav võimekus selle elluviimiseks.

Paragrahviga 4 reguleeritakse riigiabi, vähese tähtsusega abi ning grupierandiga hõlmatud riigiabi andmisel kohaldatavaid nõudeid ning toetuse andja kohustusi riigiabi reeglite järgimisel ja kontrollimisel.

Lõike 1 kohaselt, kui toetust antakse riigiabina Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 mõistes, esitab toetuse andja enne abi andmist Euroopa Komisjonile riigiabi teatise, lähtudes konkurentsiseaduse §-st 34¹. Säte tagab riigiabi eelkontrolli Euroopa Komisjoni tasandil juhtudel, kui abi andmine ei kuulu ühegi riigiabi erandi alla. Konkurentsiseaduse § 30 lõige 1 sätestab, et riigiabiks loetakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 sätestatud abi. Riigiabi konkreetset definitsiooni Euroopa Liidu toimimise leping ei anna, kuid artikli 107 lõike 1 järgi on riigiabi igasugune liikmesriigi või riigi ressurssidest ükskõik millisel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.

Lõike 2 kohaselt, kui toetust antakse vähese tähtsusega abina või grupierandiga hõlmatud riigiabina, lähtub toetuse andja vastavalt konkurentsiseaduse §-dest 33 ja 34² ning kohaldab vastavaid Euroopa Liidu riigiabi reegleid, sealhulgas üldise grupierandi määrase ning vähese tähtsusega abi määrase sätteid.

Lõike 3 kohaselt esitab toetuse andja riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrile andmed antud abi kohta vastavalt konkurentsiseaduse § 49² lõikele 3, tagades abi andmise läbipaistvuse ja järelevalve võimalikkuse.

Lõike 4 kohaselt kontrollib toetuse andja vähese tähtsusega abi andmisel, et taotlejale kolme aasta jooksul antud vähese tähtsusega abi kogusumma koos taotletava toetusega ei ületaks

Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud piirmäära. Kontroll toimub riigiabi ja vähese tähtsusega abi registri alusel.

Lõike 5 kohaselt ei kohaldata eelnõud juhtudel, mis on välistatud Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 (grupierandi määrus) artikli 1 lõigetes 2-5 ning Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 2023/2831 (vähese tähtsusega abi määrus) artikli 1 lõikes 1 sätestatud juhtudel. Lõige 5 piirab eelnõu kohaldamist kalandus- ja vesiviljelusvaldkonnas antava abi suhtes, põllumajandustoodete esmatootmise sektorile antava abi suhtes, põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise sektoris juhul, kui abisumma määratakse kindlaks esmatootjalt ostetud või kõnealuste ettevõtjate poolt turule lastud toodete hinna või koguse alusel või kui abi antakse tingimusel, et osa abist või kogu abi antakse edasi esmatootjatele. Samuti ei saa eelnõu kohaldada abile, mida antakse tegevuseks, mis on seotud ekspordiga kolmandatesse riikidesse või liikmesriikidesse, täpsemalt sellisele abile, mis on vahetult seotud eksporditavate koguste, turustusvõrgu loomise ja toimimise või muude eksportimisest tulenevate jooksvate kuludega, ning abile, mille tingimuseks on kodumaiste toodete kasutamine importtoodete asemel.

Samuti ei kohaldata eelnõu raskustes olevatele ettevõtjatele. Taotlejale on nõue, et ta ei tohi olla Euroopa Liidu õiguse kohaselt raskustes. Raskuses oleva ettevõtja definitsioon on toodud grupierandi määruse artikli 2 punktis 18. Taotleja ei tohi vastata järgmistele tunnustele:

1. Tegemist on piiratud vastutusega äriühinguga (v.a alla kolme aasta tegutsenud väikese/keskmise suurusega ettevõtja (edaspidi VKE)), kes on akumulieritud kahjumi tõttu kaotanud üle poole oma märgitud osa- või aktsiakapitalist. Nii on see juhul, kui akumulieritud kahjumi mahaarvamine reservidest (ning kõikidest muudest elementidest, mida üldiselt peetakse äriühingu omavahendite osaks) annab negatiivse tulemuse, mis ületab poole märgitud osa- või aktsiakapitalist. Piiratud vastutusega äriühinguteks loetakse osaühing, millel on osadeks jaotatud osakapital ja aktsiaselts, millel on aktsiateks jaotatud aktsiakapital.

2. Tegemist on äriühinguga (v.a alla kolme aasta tegutsenud VKE), kus vähemalt mõnel liikmel on piiramatu vastutus äriühingu võlgade eest ja kes on kaotanud kogunenud kahjumi tõttu üle poole oma arvetel olevast kapitalist.

3. Asjaomase ettevõtja suhtes on võlausaldajate soovil algatatud kõiki võlakohustusi hõlmav maksejõuetusmenetlus või ettevõtja vastab riigisisese õiguse kohaselt kõiki võlakohustusi hõlmava maksejõuetusmenetluse kohaldamise kriteeriumidele. Maksejõuetus on nähtus, mis iseloomustab ettevõtte majanduslikku seisundit, kuid ei tähenda iseenesest veel isiku pankrotti (mida reguleerib pankrotiseadus). Maksejõuetuse põhitunnus on, et võlgnik ei suuda rahuldada võlausaldaja nõudeid ning see suutmatuse ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Juriidilisest isikust võlgnik on maksejõuetu ka siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Maksejõuetuse kontrollimisel tuleb lähtuda ettevõtte majandusaasta aruandest (bilansist).

4. Ettevõtja on saanud päästmisabi ning ei ole veel laenu tagasi maksnud või garantiid lõpetanud või on saanud ümberkorraldusabi ning tema suhtes kohaldatakse endiselt ümberkorraldamiskava. Riigid võivad anda kahte sorti riigiabi: päästmisabi ja restruktureerimisabi. Neid antakse raskuses olevale ettevõttele selleks, et ta raskustest välja tuua. Abi võib anda kümne aasta jooksul ühe korra. Restruktureerimisabi on ümberkorraldusabi.

5. Ettevõtja puhul, kes ei ole VKE, kui viimase kahe aasta jooksul: 1) on ettevõtja arvestuslik finantsvõimendus olnud suurem kui 7,5 ja 2) on ettevõtja EBITDA suhe intressimaksete kattevarasse olnud alla 1,0.

Lõike 6 kohaselt määratakse grupierandiga hõlmatud riigiabi puhul projekti omafinantseeringu minimaalne osakaal vastavalt asjakohasele grupierandi määruse sättele. Omafinantseering peab

olema kaetud vahenditest, mis ei ole riigi, kohaliku omavalitsuse ega Euroopa Liidu institutsioonide või fondide poolt antud abi. Toetuse osakaalu arvestamisel võetakse arvesse kogu avaliku sektori panus kokku.

Lõike 7 kohaselt loetakse vähese tähtsusega abi andmisel üheks ettevõtjaks isikud, kes on omavahel seotud vastavalt VTA määruse artikli 2 lõikele 2. Ühe ettevõtja mõiste eesmärk on vältida vähese tähtsusega abi piirmäära kunstlikku jagamist omavahel seotud ettevõtjate vahel. VTA määruse kohaselt hõlmab „üks ettevõtja“ kõiki ettevõtjaid, kelle vahel esineb vähemalt üks järgmistest seostest:

1. ettevõtjal on teises ettevõttes aktsionäride või osanike häälteenus;
2. ettevõtjal on õigus nimetada või tagasi kutsuda enamik teise ettevõtja haldus-, juht- või järelevalveorgani liikmetest;
3. ettevõtjal on õigus avaldada teise ettevõtja üle valitsevat mõju lepingu või põhikirja alusel;
4. ettevõtja kontrollib kokkuleppe alusel teiste aktsionäride või osanikega üksi teise ettevõtja häälteenust.

Üheks ettevõtjaks loetakse ka ettevõtjad, kes on nimetatud viisil seotud ühe või mitme teise ettevõtja kaudu. Vähese tähtsusega abi ülemmäära arvestamisel võetakse arvesse kogu ühe ettevõtja poolt saadud vähese tähtsusega abi.

Euroopa Komisjoni praktika kohaselt käsitatakse ettevõtjana iga üksust, kes tegeleb majandustegevusega, sõltumata selle õiguslikust vormist või rahastamisviisist. Samuti on Euroopa Liidu Kohus selgitanud, et ühe ettevõtjana tuleb käsitada kõiki üksusi, mis on õiguslikult või faktiliselt sama kontrolli all.

Samuti arvestatakse abi kumuleerimise reegleid nii vähese tähtsusega abi kui ka grupierandiga hõlmatud riigiabi andmisel vastavalt Euroopa Liidu õigusaktidele.

Lõike 8 kohaselt võib grupierandiga hõlmatud riigiabi puhul, millele kohaldub ergutava mõju nõue, projekti abikõlblikkuse periood alata taotluse esitamise kuupäevast või taotluses märgitud hilisemast kuupäevast. Säte tagab, et projekt ei oleks alustatud enne abitaotluse esitamist, kui see on nõutav Euroopa Liidu riigiabi reeglite kohaselt.

Lõike 9 kohaselt säilitatakse vähese tähtsusega abi ja grupierandiga hõlmatud riigiabi andmist ja saamist käsitlevaid dokumente kümme aastat abi andmisest arvates. Dokumentide säilitamise kohustus lasub nii toetuse andjal kui ka toetuse saajal. Dokumentide säilitamise eesmärk on tagada võimalus kontrollida abi andmise õiguspärasust ning Euroopa Liidu riigiabi reeglite järgimist kogu säilitamistähtaaja jooksul. Säilitamisele kuuluvad muu hulgas abi andmise otsused, taotlused, aruanded, kuludokumendid, vähese tähtsusega abi arvestusega seotud andmed ning muud abi andmise ja kasutamisega seotud tõendid. Säilitamistähtaega arvestatakse abi andmise otsuse tegemisest ehk toetuse määramisest arvates.

2. peatükk „Toetuse taotlemine ning nõuded taotlejale ja taotlusele“

Paragrahviga 5 reguleeritakse toetuse taotlemise algatamist ning haldusmenetluse alustamise viise sõltuvalt projekti liigist.

Lõike 1 kohaselt algab erakorraliste, arendus- ja investeringuprojektide puhul haldusmenetlus taotleja algatusel taotluse esitamisega. Tegemist on juhtudega, kus toetuse vajadus lähtub konkreetse taotleja tuvastatud vajadusest või projektist.

Lõike 2 kohaselt algatab remondi- ja IKT projektide puhul haldusmenetluse toetuse andja. Sellisel juhul teavitab toetuse andja võimalikke taotlejaid toetuse taotlemise võimalusest ning

määrab kindlaks taotluse esitamise tingimused. Säte lähtub asjaolust, et remondi- ja IKT projektid on sageli seotud toetuse andja strateegiliste prioriteetide, valitsemisala ülesannete või keskse arendusvajadusega.

Lõike 3 kohaselt esitab taotleja lõikes 2 nimetatud juhtudel taotluse toetuse andja ettepaneku alusel ja selles määratud tähtaja jooksul ning vastavalt eelnõus sätestatud nõuetele. Säte tagab, et ka toetuse andja algatatud menetluse puhul toimub toetuse andmine taotluse ja nõuetekohase menetluse alusel.

Paragrahviga 6 kehtestatakse nõuded toetuse taotlejale.

Lõike 1 kohaselt võib taotlejaks olla Eestis registreeritud toetuse andja poliitikavaldkonnas tegutsev juriidiline isik või asutus ning füüsilisest isikust ettevõtja. Säte määratleb toetuse saamiseks õigustatud isikute ringi ning võimaldab toetust taotleda erinevatel valdkonnas tegutsevatel organisatsioonidel ja ettevõtjatel.

Lõike 2 kohaselt peab taotleja vastama eelnõus sätestatud usaldusväärsuse ja nõuetekohase tegutsemise tingimustele.

Punktis 1 sätestatakse, et taotlejal ei tohi taotluse esitamise päeva seisuga olla maksu- või maksevõlga riigi ees või peab see olema ajatatud ja tasutud ajakava kohaselt. Nõude eesmärk on tagada, et toetust antakse taotlejale, kes täidab korrektselt oma rahalisi kohustusi riigi ees. Kui maksuvõlg on ajatatud ning makseid tehakse nõuetekohaselt, loetakse tingimus täidetuks.

Punktis 2 sätestatakse, et taotlejal ei tohi taotluse esitamise päeva seisuga olla majandusaasta aruande ega maksudeklaratsioonide esitamise võlga. Nõude eesmärk on tagada, et taotleja täidab õigusaktidest tulenevaid aruandlus- ja deklareerimiskohustusi. Tingimus loetakse täidetuks ka juhul, kui vajalikud aruanded või deklaratsioonid on esitatud hilinenult, kuid enne taotluse esitamist.

Punktis 3 sätestatakse, et taotlejal ei tohi taotluse esitamise päeva seisuga olla tähtjaks täitmata kohustusi toetuse andja ees. Sellisteks kohustusteks võivad olla näiteks varasema toetuse kasutamise aruande esitamine, toetuse tagasimaksmise kohustuse täitmine või kontrollimenetluses nõutud dokumentide esitamine. Nõude eesmärk on tagada, et toetuse saaja on varasemates toetussuhetes tegutsenud nõuetekohaselt.

Punktis 4 sätestatakse, et taotleja ega tema üle valitsevat mõju omav isik ei või olla pankrotis, likvideerimisel ega sundlõpetamisel ning nende suhtes ei tohi olla kehtivat äriregistrist kustutamise hoiatust. Nõude eesmärk on tagada, et taotlejal on projekti elluviimiseks vajalik õiguslik, halduslik ja finantsiline suutlikkus. Vastavat teavet kontrollitakse äriregistri andmete alusel.

Paragrahviga 7 kehtestatakse taotluses esitatavad andmed ja dokumendid ning taotluse esitamise viis.

Lõike 1 kohaselt peab taotlus sisaldama vähemalt eelnõus nimetatud andmeid ja dokumente, mis on vajalikud projekti ja taotleja hindamiseks ning toetuse andmise otsustamiseks. Tegemist on taotluse kohustusliku miinimumsisuga. Täpsemad andmed, dokumendid ja võimalikud lisad määratakse kindlaks taotlusvormis, arvestades projekti liiki ja toetatava tegevuse eripära.

Punkti 1 kohaselt esitatakse taotleja üldandmed. Nende andmete eesmärk on võimaldada tuvastada taotleja ning kontrollida tema vastavust eelnõus sätestatud nõuetele.

Punkti 2 kohaselt tuleb esitada projekti põhiantmed, sealhulgas projekti nimi, eesmärk, oodatavad tulemused ja mõju, projekti elluviimise koht ning projekti eelarve. Samuti tuleb esitada projekti üldmaksumus, taotletava toetuse summa ning omafinantseeringu olemasolul selle suurus ja rahastusallikad. Nõude eesmärk on võimaldada hinnata projekti põhjendatust, realistlikkust, rahastamisstruktuuri ja vastavust toetuse andmise eesmärkidele.

Punkti 3 kohaselt tuleb esitada projekti tegevus- ja ajakava. Selle eesmärk on võimaldada hinnata projekti elluviimise teostatavust ning tegevuste ja kulude ajastatust.

Punkti 4 kohaselt peab taotleja kirjeldama projekti vastavust eelnõu §-s 3 sätestatud toetuse andmise eeldustele. Kirjelduse eesmärk on võimaldada hinnata, kas projekt vastab vastava projektiliigi toetamise tingimustele.

Punkti 5 kohaselt tuleb esitada volikiri juhul, kui taotleja nimel tegutseb volitatud isik ning vastav volitus ei ole antud e-keskkonna kaudu. Nõude eesmärk on tagada esindusõiguse kontrollitavus.

Lõike 2 kohaselt tuleb taotlus esitada e-keskkonna kaudu ning taotluse peab esitama taotleja esindusõiguslik isik. Säte tagab taotluste ühtse menetlemise ning esindusõiguse kontrollimise võimaluse.

3. peatükk „Kulude abikõlblikkus ja projekti abikõlblikkuse periood“

Paragrahviga 8 sätestatakse kulude abikõlblikkuse üldpõhimõtted ning mitteabikõlblike kulude loetelu.

Lõike 1 kohaselt on kulu abikõlblik, kui see on projekti elluviimiseks sobiv, vajalik, põhjendatud ja tõhus, tekib abikõlblikkuse perioodil tehtavate toetatavate tegevuste käigus ning on kooskõlas Euroopa Liidu ja riigisisese õigusega. Tegemist on kulude abikõlblikkuse üldpõhimõttega. Kulu peab olema tekkinud projekti abikõlblikkuse perioodil ning selle peab olema tasunud toetuse saaja. Lisaks peab kulu olema tõendatud algdokumendiga, tasutud toetuse saaja arvelduskontolt, tehtud riigihangete seaduse põhimõtteid järgides ning selgelt eristatavalt kajastatud raamatupidamises kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga. Kuna eelnõu ei reguleeri ammendavalt kõiki kulude abikõlblikkuse tingimusi, tuleb toetuse kasutamisel arvestada ka teiste kohalduvate õigusaktidega, sealhulgas raamatupidamise, maksustamise ja riigihangete valdkonna nõuetega.

Kulu on põhjendatud, kui see on sobiv, vajalik ja tõhus projekti eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks ning tekib toetatavate tegevuste käigus. Põhjendatuse hindamisel peab olema tuvastatav põhjuslik seos projekti tegevuste ja tehtud kulu vahel. Kulu on sobiv, kui see aitab kaasa projekti eesmärkide saavutamisele. Kulu on vajalik, kui sama tulemust ei ole võimalik saavutada muu vähemalt sama tõhusa kuluga. Kulu on tõhus, kui kasutatud vahendite ja saavutatud tulemuste vahel on parim võimalik suhe.

Lõike 2 kohaselt ei ole abikõlblikud kulud muu hulgas käibemaks juhul, kui see on käibemaksuseaduse alusel tagasi saadav, rahatrahvid ja rahalised karistused, sularahas tasutud kulud, kohtumenetlusega seotud kulud, teistest meetmetest hüvitatud kulud ning mitterahalised

kulud. Mitteabikõlblike kulude välistamise eesmärk on tagada, et toetust kasutatakse üksnes projekti eesmärkide saavutamiseks vajalike ja põhjendatud kulude katmiseks. Lisaks on mitteabikõlblik kulu see, mis ei vasta lõikes 1 sätestatud abikõlblikkuse tingimustele.

Paragrahviga 9 reguleeritakse projekti abikõlblikkuse perioodi kestust ning selle pikendamise tingimusi ja korda.

Lõike 1 kohaselt algab projekti abikõlblikkuse periood toetuse kavandatava kasutusaasta 1. jaanuarist või taotluses märgitud hilisemast kuupäevast. Projekti abikõlblikkuse periood ei või olla pikem kui toetuse kavandatavale kasutusaastale järgneva teise kalendriaasta 31. detsember. Säte võimaldab vajaduse korral ellu viia ka mitmeaastaseid projekte, arvestades eelkõige investeringu-, remondi-, arendus- ja IKT projektide ajamahukust.

Lõike 2 kohaselt on projekti abikõlblikkuse periood taotluses määratud ajavahemik, millal projekti tegevused algavad ja lõpevad ning projekti elluviimiseks vajalikud kulud tekivad. Projekti elluviimise perioodi kavandamisel peab taotleja lähtuma eelnõus sätestatud abikõlblikkuse perioodi tingimustest ning märkima taotluses projekti algus- ja lõppkuupäeva. Kui taotleja alustab projekti elluviimist enne taotluse rahuldamise otsuse tegemist, kannab ta riski, et toetust ei määrata ning tehtud kulusid ei hüvitata. Projekti abikõlblikkuse periood kinnitatakse taotluse rahuldamise otsuses.

Lõike 3 kohaselt võib toetuse saaja taotleda projekti abikõlblikkuse perioodi pikendamist juhul, kui projekti elluviimisel on ilmnunud toetuse saajast sõltumatud erakordsed või ettenägematud asjaolud. Pikendamise taotlus tuleb esitada enne projekti abikõlblikkuse perioodi lõppu ning abikõlblikkuse periood ei või ületada lõikes 1 sätestatud tähtpäeva. Sätte eesmärk on võimaldada paindlikkust olukordades, kus projekti õigeaegset elluviimist takistavad toetuse saajast sõltumatud asjaolud, säilitades samas abikõlblikkuse perioodi maksimaalse kestuse.

Lõike 4 kohaselt tuleb projekti abikõlblikkuse perioodi pikendamise taotlus esitada e-keskkonna kaudu ning selle peab esitama toetuse saaja esindusõiguslik isik.

Lõike 5 kohaselt teavitab toetuse andja toetuse saajat projekti abikõlblikkuse perioodi pikendamise taotluse rahuldamisest või rahuldamata jätmisest kümne tööpäeva jooksul taotluse esitamisest arvates.

Lõike 6 kohaselt loetakse taotluse rahuldamise korral projekti abikõlblikkuse perioodi lõpptähtajaks muudatustaotluses määratud kuupäev.

4. peatükk „Taotluste menetlemine“

Paragrahviga 10 kehtestatakse taotluste menetlemise kord.

Lõike 1 kohaselt on taotluse menetlemise tähtaeg kuni 90 tööpäeva alates taotluse esitamisest või eelnõu § 5 lõikes 2 nimetatud juhul menetlusosalise teavitamisest. Tegemist on maksimaalse menetlustähtajaga, mis tagab piisava aja keerukamate taotluste hindamiseks ning vajaduse korral täiendavate selgituste, ekspertiiside või kooskõlastuste kogumiseks. Haldusorgan lähtub menetluse läbiviimisel haldusmenetluse üldpõhimõtetest ning viib menetluse läbi võimalikult kiiresti ja efektiivselt, kui asjaolud seda võimaldavad.

Lõike 2 kohaselt on toetuse andjal õigus nõuda taotlejalt selgitusi, lisateavet ning taotluse täiendamist või muutmist juhul, kui esitatud andmed ei ole piisavad taotluse hindamiseks või kui taotlus sisaldab puudusi. Säte tagab, et otsustamine põhineb täielikul ja kontrollitud teabel ning võimaldab vältida olukordi, kus taotlus jäetakse formaalsete puuduste tõttu sisuliselt hindamata.

Lõike 3 kohaselt võib toetuse andja anda taotlejale puuduste kõrvaldamiseks kuni viis tööpäeva. Selle aja jooksul menetluse tähtaeg peatub. Kui taotleja ei kõrvalda puudusi ettenähtud tähtaja jooksul, jäetakse taotlus läbi vaatamata ja sisuliselt hindamata. Säte tagab menetluse efektiivsuse ning välistab põhjendamatu menetluse venimise. Puuduste kõrvaldamise korral loetakse vastav nõue täidetuks.

Lõike 4 kohaselt võib toetuse andja teha taotlejale ettepaneku muuta taotluse eelarvet ja kavandatud tegevusi, tingimusel et projekti eesmärgid ei muutu. Sätte eesmärk on võimaldada paindlikkust taotluse sisulisel täpsustamisel menetluse käigus ning tagada avalike vahendite kasutamise suurem tõhusus ja eesmärgipärasus. Praktikast võib taotluse menetlemise käigus ilmnedagi, et esitatud eelarve ja kavandatud tegevuskava ei ole optimaalselt kooskõlas taotletava eesmärgi saavutamiseks. Näiteks võib teatud kululiikide osakaal olla ebaproportsionaalselt suur võrreldes projekti sisulise vajadusega või võib esineda tegevusi, mis ei panusta otseselt tulemuste saavutamisse või on võimalik ellu viia kulutõhusamalt. Sellises olukorras võimaldab säte toetuse andjal teha taotlejale ettepaneku eelarve ümberkujundamiseks, näiteks: vähendada dubleerivaid või kattuvaid tegevusi; suunata vahendeid suurema mõjuga tegevustesse (nt sisutegevustelt tulemuste mõõtmise või arendustegevuse tugevdamisele); asendada kululiigid tõhusamate lahendustega (nt väliste teenuste asemel sisemiste kompetentside kasutamine või vastupidi, kui see on kuluefektiivsem); kohandada ajakava või tegevuste järjestust, kui see parandab projekti teostatavust. Oluline on, et sellised muudatused ei tohi muuta projekti algset eesmärki ega selle olemust, vaid peavad jääma sama tulemuste saavutamise raamidesse. Seeläbi säilib taotleja algse algatuse sisuline sisu, kuid suureneb toetuse kasutamise tõhusus ning väheneb risk, et avalik raha suunatakse ebaotstarbekatesse kuludesse.

Lõike 5 kohaselt tunnistab toetuse andja taotleja ja taotluse nõuetele vastavaks juhul, kui on täidetud eelnõu §-des 6 ja 7 sätestatud nõuded. Nõuetele vastavuse kontroll on menetluse eeltingimus, mille eesmärk on tagada, et sisulisele hindamisele suunatakse üksnes need taotlused, mis vastavad nii taotlejale kui ka taotlusele esitatud formaalsetele nõuetele.

Paragrahviga 11 reguleeritakse nõuetele vastavaks tunnistatud taotluste hindamist.

Lõike 1 kohaselt hindab nõuetele vastavaks tunnistatud taotlust kultuuriministri moodustatud komisjon. Komisjoni ülesanne on tagada taotluste sisuline ja objektiivne hindamine enne toetuse andmise otsuse tegemist. Komisjoni koosseisu ja töökorra kehtestab minister käskkirjaga ning komisjoni koosseis võib sõltuvalt projekti liigist ja hindamise eripärast olla erinevate projektide puhul erinev.

Lõike 2 kohaselt hindab komisjon taotluse vastavust eelnõu §-s 3 sätestatud toetuse andmise eeldustele ning esitatud kulude põhjendatust. Hindamisel analüüsitakse eelkõige, kas projekt vastab eelnõus sätestatud sisulistele tingimustele, sealhulgas projekti eesmärgipärasusele, vajalikkusele ning kulude seotusele kavandatavate tegevustega. Samuti hinnatakse, kas taotluses esitatud kulud on põhjendatud, realistlikud ja kooskõlas projekti eesmärkide saavutamiseks.

Lõike 3 kohaselt võib komisjon vajaduse korral kaasata hindamisprotsessi täiendavaid hääleõiguseta eksperte. Ekspertide kaasamise eesmärk on tagada vajaliku erialase kompetentsi olemasolu juhtudel, kui taotluse hindamine eeldab spetsiifilisi teadmisi või täiendavat tehnilist või valdkondlikku analüüsi. Ekspertidid lähtuvad hindamisel kehtestatud hindamismetoodikast. Eksperti hinnang on komisjonile abistava iseloomuga ning ei ole iseseisvalt otsustav. Ekspertide isikustatud hinnanguid taotlejale ega toetuse saajale ei avalikustata.

Lõike 4 kohaselt peavad komisjoni liikmed ja kaasatud eksperdid kinnitama oma erapooletust ja sõltumatust vastavalt korruptsioonivastase seaduse ja haldusmenetluse seaduse nõuetele. Erapooletuse nõue laieneb kõigile hindamises osalevatele isikutele, eesmärgiga vältida huvide konflikti ning tagada hindamisprotsessi usaldusväärsus ja objektiivsus. Seotuse või muu asjaolu ilmnemisel, mis võib mõjutada hindaja erapooletust, on hindaja kohustatud end taandama haldusmenetluse seaduse § 10 kohaselt. Taandamise fakt kajastatakse komisjoni protokollis. Erapooletuse ja sõltumatuse kinnitamine toimub kirjalikult enne hindamisprotsessis osalemist.

Lõike 5 kohaselt teeb komisjon kultuuriministrile ettepaneku taotluse rahuldamise, osalise rahuldamise või rahuldamata jätmise kohta. Ettepanek on aluseks ministri haldusotsuse tegemisel ning peab olema piisavalt põhjendatud, tuginedes hindamise tulemustele ja eelnõus sätestatud eeldustele.

Paragrahviga 12 nähakse ette taotluse rahuldamise, osalise rahuldamise ja rahuldamata jätmise tingimused ja kord.

Lõike 1 kohaselt teeb taotluse rahuldamise, osalise rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse komisjoni ettepanekul kultuuriminister.

Lõike 2 kohaselt rahuldatakse taotlus juhul, kui taotleja ja taotlus vastavad eelnõus sätestatud nõuetele ning taotlus kuulub komisjoni hindamistulemuse põhjal rahuldamisele. Rahuldamise eelduseks on nii formaalsete nõuete täitmine kui ka sisuline positiivne hinnang projektile.

Lõike 3 kohaselt võib taotluse rahuldada osaliselt. Osaline rahuldamine tähendab, et taotlust ei toetata täies ulatuses kas eelarveliste piirangute tõttu või seetõttu, et taotletud tegevuste maht või sisu ei ole täielikult põhjendatud või vajalik eesmärgi saavutamiseks. Sellisel juhul võib vähendada toetuse summat ja/või kohandada kavandatud tegevusi, tingimusel et projekti eesmärk jääb saavutatavaks.

Lõike 4 kohaselt võib taotluse rahuldamise otsuse teha haldusmenetluse seaduse § 53 tähenduses kõrvaltingimusega. Kõrvaltingimuse rakendamine on põhjendatud juhtudel, kui otsuse tegemise ajal ei ole mõni toetuse andmise eelduseks olev asjaolu veel täielikult täidetud, kuid selle täitmine on tõenäoline ja see ei takista toetuse eesmärgi saavutamist. Sellisel juhul määratakse otsuses selgelt, milline tingimus tuleb täita ning millise tähtaja jooksul. Kõrvaltingimuse täitmisel täiendatakse taotluse rahuldamise otsust vastava teabega. Tingimuslik rahuldamine ei anna iseenesest õigust toetuse väljamaksetele enne tingimuse täitmise tuvastamist, välja arvatud juhul, kui vajalik teave on toetuse andjale kättesaadav registritest või muudest andmeallikatest.

Lõike 5 kohaselt tekib toetuse saajal õigus toetuse maksele üksnes pärast kõrvaltingimuse täitmise või saabumise tuvastamist toetuse andja poolt, välja arvatud juhul, kui see on võimalik kontrollida muude andmeallikate kaudu ilma täiendava esitamiskohustusega. Säte tagab, et avalikke vahendeid ei maksta välja enne, kui toetuse andmise tingimused on täielikult täidetud.

Lõike 6 kohaselt tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus juhul, kui esineb vähemalt üks eelnõus sätestatud keeldumise alus, sealhulgas nõuetele mittevastavus, ebaaus mõju menetlusele, kontrollivõimaluse puudumine, negatiivne hindamistulemus, eelarveline võimetus projekti rahastada või taotleja mittenõustumine osalise rahuldamise tingimustega. Rahuldamata jätmise otsus peab olema põhjendatud ning tuginema haldusmenetluse seaduse nõuetele.

Lõike 7 kohaselt on rahuldamata jätmise aluseks ka olukord, kus taotluse menetlemisel kogutud teabe põhjal ilmneb, et projekti eesmärgid on saavutatavad ilma toetuse andmiseta. Sellisel juhul hinnatakse, kas avaliku raha kasutamine on vajalik ja põhjendatud või on eesmärgid saavutatavad alternatiivsete vahenditega.

Lõike 8 kohaselt edastatakse taotlejale tema kohta tehtud otsus e-keskkonna kaudu. Elektrooniline teavitamine tagab menetluse efektiivsuse ning otsuste kiire ja dokumenteeritud kättesaadavuse.

5. peatükk „Taotluse rahuldamise otsuse muutmine ja kehtetuks tunnistamine“

Paragrahviga 13 sätestatakse taotluse rahuldamise otsuse muutmise tingimused ja kord, sealhulgas muutmise algatamise alused ning muutmise otsustamise pädevus. Säte loob paindliku, kuid kontrollitud raamistiku, mis võimaldab projekti elluviimise käigus tekkivate põhjendatud muudatuste arvestamist ilma projekti eesmärki või tulemusi moonutamata.

Lõikes 1 sätestatakse, millistel tingimustel on võimalik taotluse rahuldamise otsust muuta ning kelle algatusel muudatusi menetletakse. Muudatused võivad lähtuda nii toetuse saaja kui ka toetuse andja algatusest. Toetuse saaja algatusel toimuvad muudatused on praktikas tavapärased olukordades, kus projekti elluviimise käigus selgub vajadus kohandada tegevuskava, eelarvet või tegevuste ajastust. Näiteks võib osutada vajalikuks asendada kavandatud tegevus teise, samaväärse mõjuga tegevusega või korrigeerida eelarveridu tulenevalt turuhindade muutusest. Toetuse andja algatusel võib muutmine olla vajalik eelkõige järelevalve tulemusel või juhul, kui ilmneb vajadus tagada toetuse sihipärasem ja tulemuslikum kasutamine. Iga esitatud teavet hinnatakse sisuliselt, sõltumata selle vormilisest pealkirjast, ning vajaduse korral käsitatakse seda taotluse rahuldamise otsuse muutmise avaldusena.

Muutmise võimalus on vajalik, kuna projekti elluviimise etapis ei ole alati võimalik kõiki asjaolusid täpselt ette näha. Samas on selgelt piiritletud, et muudatusega ei tohi kaasneda projekti eesmärgi ega oodatava tulemuse muutumist. Kui muutus puudutab eesmärki või tulemust, ei ole tegemist enam olemasoleva projekti kohandamisega, vaid sisuliselt uue projektiga, mis vajab uut taotlust ja hindamist.

Lõikes 2 sätestatakse ajapiirangud taotluse rahuldamise otsuse muutmiseks. Otsust saab muuta üksnes kuni selle kehtivuse lõppemiseni ning üldjuhul kuni projekti abikõlblikkuse perioodi lõpuni. Pärast projekti tegevuste lõppemist ei ole otsuse muutmine enam võimalik, kuna projekt on sisuliselt realiseeritud ning muudatustel puuduks tegelik mõju projekti elluviimisele või tulemustele.

Lõikes 3 sätestatakse alused, millal toetuse andja võib keelduda taotluse rahuldamise otsuse muutmisest. Keeldumine on põhjendatud eelkõige juhtudel, kui kavandatud muudatuse tulemusel ei oleks projekt enam kooskõlas eelnõus sätestatud tingimustega, kui muutuse tõttu ei ole projekti eesmärkide või tulemuste saavutamine enam usaldusväärselt tagatud või kui

projekti elluviimine kavandatud ajaraamis ei ole realistlik. Sellisel juhul ei ole võimalik projekti jätkamine muudetud kujul ning vajaduse korral tuleb kaaluda otsuse osalist või täielikku kehtetuks tunnistamist.

Lõikes 4 reguleeritakse otsuse muutmise menetluslikku korraldust, sealhulgas avalduse läbivaatamise ja otsuse jõustumise põhimõtteid. Toetuse saajal lasub kohustus teavitada toetuse andjat muudatustest viivitamata. Muudatusi on võimalik jõustada ka tagasiulatuvalt, kui see on põhjendatud projekti katkematu elluviimise tagamiseks ning ei kahjusta õiguskindlust. Samas on selgelt piiratud tagasiulatuva jõustamise võimalus ehk see ei saa olla varasem kui muutmise avalduse esitamise kuupäev. Sellega tagatakse, et muudatused ei toimuks tagasiulatuvalt kontrollimatult, vaid jääksid selgelt menetluslikult piiritletuks.

Paragrahviga 14 sätestatakse taotluse rahuldamise otsuse täieliku või osalise kehtetuks tunnistamise alused ning kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed. Säte täpsustab olukorrad, millal juba tehtud haldusotsus ei saa edasi kehtida, ning eristab kehtetuks tunnistamist toetuse tagasinõudmisest.

Lõikes 1 sätestatakse juhtumid, mil taotluse rahuldamise otsus tunnistatakse osaliselt või täielikult kehtetuks. Kehtetuks tunnistamine on kohaldatav eelkõige olukordades, kus ilmneb, et otsuse tegemise aluseks olnud asjaolud ei vasta tegelikkusele või on hiljem muutunud selliselt, et toetuse andmise alused langevad ära. Nii tuleb otsus kehtetuks tunnistada näiteks juhul, kui selgub, et taotlust ei oleks pidanud rahuldama või oleks seda tulnud teha üksnes osaliselt, kui taotlemisel või projekti elluviimisel on teadlikult esitatud valeandmeid või jäetud olulised andmed esitamata, kui kõrvaltingimusega otsuse puhul ei saabu kõrvaltingimus või seda ei täideta, või kui toetuse saaja ise loobub toetusest ja esitab vastava avalduse. Samuti tunnistatakse otsus kehtetuks olukorras, kus toetuse tagasinõudmise otsus muudab varasema rahuldamise otsuse õiguslikult alusetuks.

Kehtetuks tunnistamisel tuleb järgida haldusmenetluse üldpõhimõtteid, sealhulgas proportsionaalsuse ja ärakuulamise nõudeid. Samas tuleb arvestada, et juhul kui ilmneb tahtlik valeandmete esitamine või muu teadlikult eksitav käitumine, ei ole kaalutlusruumi ning kehtetuks tunnistamine on vältimatu, kuna toetuse andmise alused on sellisel juhul algusest peale puudulikud.

Kehtetuks tunnistamise ja toetuse tagasinõudmise vahe seisneb nende õiguslikus aluses ja ajastus. Kehtetuks tunnistamine puudutab olukordi, kus selgub, et toetuse andmise otsus ei saa või ei oleks tohtinud kehtida kas osaliselt või tervikuna, sealhulgas juhul, kui projekt ei jätku või selle elluviimine muutub sisuliselt võimatuks või ebavajalikuks. Tagasinõudmine seevastu on seotud juba antud toetuse kasutamise tingimuste rikkumisega projekti elluviimise käigus. Praktikas võib mõlema tagajärg olla sarnane, kuna toetust võidakse vähendada kuni nullini, kuid õiguslik konstruktsioon erineb. Kui selgub, et toetust ei kasutata algselt kavandatud mahus, on üldjuhul otstarbekas lahendada olukord taotluse rahuldamise otsuse muutmise teel. Samas võib teatud juhtudel olla põhjendatud ka osaline kehtetuks tunnistamine, eriti kui projektiosa sisuliselt langeb ära.

Lõikes 2 sätestatakse, et kehtetuks tunnistamise tulemusel tekib toetuse saajal kohustus tagastada toetus ulatuses, milles see on välja makstud õigusliku aluseta. Sellega tagatakse avalike vahendite kasutamise õiguspärasus ning välditakse olukorda, kus toetust säilitatakse ilma kehtiva õigusliku aluseta.

6. peatükk „Toetuse maksmine ja aruande esitamine“

Paragrahviga 15 sätestatakse toetuse maksmise tingimused ja kord, sealhulgas toetuse väljamaksmise ajaraam ning kõrvaltingimusega otsuse korral makse tegemise erisus. Säte tagab toetuse saajale selge ja ettenähtava rahavoogude korralduse, sidudes toetuse väljamakse taotluse rahuldamise otsuse õigusliku kehtivuse ja võimalike kõrvaltingimuste täitmisega.

Lõike 1 kohaselt makstakse toetus toetuse saajale üldjuhul 14 tööpäeva jooksul pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist. Tegemist on standardse tähtajaga, mis loob nii toetuse saajale kui ka toetuse andjale selguse toetuse laekumise aja osas. Samas on sätestatud paindlikkus, mille kohaselt võib taotluse rahuldamise otsuses ette näha ka teistsuguse maksmise korra, kui see on põhjendatud projekti iseloomu või rahastamise eripäraga. Näiteks võib suuremahuliste investeringuprojektide puhul olla otstarbekas siduda maksmine etapiviisilise elluviimise või konkreetsete vahe-eesmärkide täitmisega.

Lõike 2 kohaselt ei tehta toetuse väljamakset enne, kui kõrvaltingimusega taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tingimus on saabunud või täidetud. Kõrvaltingimus võib puudutada näiteks olukordi, kus toetuse andmine sõltub täiendava loa, kooskõlastuse või muu eeltingimuse täitmisest. Sellisel juhul tagatakse, et avalik raha ei välju enne, kui toetuse andmise õiguslikud ja sisulised eeldused on täielikult täidetud. Alles pärast kõrvaltingimuse täitmise tuvastamist saab tekkida alus toetuse väljamaksmiseks.

Paragrahviga 16 sätestatakse toetuse kasutamisega seotud aruande esitamise, menetlemise ning aruande kinnitamise tingimused ja kord. Säte tagab toetuse kasutamise läbipaistvuse ning võimaldab toetuse andjal hinnata, kas toetust on kasutatud sihipäraselt, eesmärgipäraselt ja kooskõlas taotluse rahuldamise otsusega.

Lõike 1 kohaselt esitab toetuse saaja aruande toetuse kasutamise kohta e-keskkonna kaudu toetuse andja kinnitatud vormil. Aruanne tuleb esitada taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tingimustel ja tähtajaks. Nõue tagab aruandluse ühtsuse ning võimaldab toetuse andjal saada võrreldavat ja struktureeritud teavet toetatud projektide elluviimise kohta. Aruande esitamise kohustus on osa toetuse saaja üldisest vastutusest toetuse eesmärgipärase kasutamise eest.

Lõike 2 kohaselt menetleb toetuse andja aruannet kuni 90 tööpäeva jooksul selle esitamisest arvates. Tähtaeg on maksimaalne menetlusaeg, mis võimaldab vajaduse korral hinnata aruande sisu, kontrollida esitatud andmeid ning vajaduse korral koguda täiendavat teavet. Menetluse kestus võib olla lühem, kui aruanne on selge, terviklik ja ei vaja täiendavaid selgitusi või kontrollitoiminguid.

Lõike 3 kohaselt on toetuse saajal võimalik põhjendatud juhtudel taotleda aruande esitamise tähtaja pikendamist. Tähtaja pikendamine on lubatav üksnes juhul, kui vastav avaldus on esitatud enne esialgse tähtaja saabumist. Säte tagab, et aruandlusprotsess on paindlik, kuid samas kontrollitav ning väldib tagantjärele põhjendamata viivitusi.

Lõike 4 kohaselt võib toetuse andja anda toetuse saajale kuni kümme tööpäeva puuduste kõrvaldamiseks juhul, kui esitatud aruandes esinevad vead, puudulikud andmed või muu täpsustamist vajav teave. Sellisel juhul peatub aruande menetlemise tähtaeg kuni puuduste kõrvaldamiseni. Puuduste kõrvaldamise võimalus tagab, et aruannet ei jäeta tagasi lükkamata üksnes formaalsete vigade tõttu, vaid toetuse saajale antakse võimalus esitada korrektne ja täielik teave.

Lõike 5 kohaselt kinnitab toetuse andja aruande juhul, kui toetuse saaja on puudused tähtajaks kõrvaldanud, toetuse andja ei ole tuvastanud toetuse kasutamisel rikkumisi ning toetuse saaja on tagastanud kasutamata jäänud toetuse osa. Nõue tagab, et toetuse lõppkasutus on kontrollitud ning avalikud vahendid, mida ei ole sihipäraselt kasutatud, on tagastatud enne aruande kinnitamist. Sellega lõpetatakse toetussuhte arvestuslik ja sisuline kontrolltsükkel.

7. peatükk „Toetuse tagasinõudmine“

Paragrahviga 17 sätestatakse toetuse tagasinõudmise ja -maksmise alused ning viidatakse riigieelarve seaduses ja Euroopa Liidu riigiabi reeglitest tulenevale regulatsioonile, mille alusel eelnõu kohane toetuse tagasinõudmine toimub. Säte koondab nii riigisisese toetuse kui ka riigiabi reeglite alusel antud toetuse tagasinõudmise erisused.

Lõikes 1 on sätestatud, et eelnõu alusel antud toetuse tagasinõudmine ja tagasimaksmine toimub riigieelarve seaduse § 55 lõike 2 või § 55¹ alusel ning nendes sätetes kehtestatud korras. Seega rakendub eelnõu üksnes täpsustava regulatsioonina ning tagasinõudmise materiaalõiguslik alus tuleneb seadusest. Tagasinõudmine võib seonduda nii toetuse osalise kasutamata jäägi tagastamisega kui ka toetuse ebaõige kasutamise või muude toetuse andmise tingimuste rikkumisega.

Lõikes 2 sätestatakse täiendavad alused toetuse osaliseks või täielikuks tagasinõudmiseks juhtudel, kui tagasinõudmise otsus tehakse riigieelarve seaduse § 55¹ alusel. Nende aluste eesmärk on täpsustada olukorrad, kus toetuse kasutamine ei vasta eelnõu eesmärgile või abikõlblikkuse tingimustele. Nii on tagasinõudmise aluseks muu hulgas mitteabikõlblike kulude hüvitamine, abikõlblike kulude vähenemine võrreldes kavandatuga, kuludokumentide ebaõige kasutamine ning aruande tähtaegselt esitamata jätmine.

Lisaks riigisisesele regulatsioonile tuleb arvestada, et kui toetust antakse vähese tähtsusega abina või grupierandiga hõlmatud riigiabina, kohaldatakse tagasinõudmisel Euroopa Liidu riigiabi reegleid ning konkurentsiseadusest tulenevaid erisusi.

Vähese tähtsusega abi puhul toimub tagasinõudmine eelkõige juhul, kui abi andmine on toimunud lubatud piirmäära ületades või kui abi andmisel ei ole järgitud vähese tähtsusega abi määruusest tulenevaid kumuleerimis- ja arvestusreegleid. Sellisel juhul tuleb tagada, et ettevõtjale antud vähese tähtsusega abi kogusumma ei ületaks kolme majandusaasta jooksul kehtivat piirmäära ning vajaduse korral tuleb ülemäärane abi tagasi nõuda. Grupierandiga hõlmatud riigiabi puhul on tagasinõudmise aluseks eelkõige Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 nõuete rikkumine, sealhulgas abi kasutamine mitteshipäraselt või tingimuste täitmata jätmine. Sellisel juhul on toetuse tagasinõudmine kohustuslik ulatuses, milles abi ei vasta grupierandi tingimustele või on kasutatud eesmärgivastaselt.

Oluline erisus riigiabi puhul seisneb selles, et ebaseadusliku või väärkasutatud riigiabi tagasinõudmine toimub konkurentsiseaduse ja Euroopa Liidu riigiabi menetlusreeglite alusel ning selle eesmärk on taastada olukord, kus turul ei ole konkurentsimoontust tekkinud. Seetõttu ei kohaldata sellisel juhul üksnes riigieelarve seaduse üldist tagasinõudmise regulatsiooni, vaid lähtutakse ka Euroopa Komisjoni otsustest ja otsekohalduvast EL õigusest.

Seega on riigiabi juhtudel tagasinõudmise regulatsioon erirežiimiga ning selle eesmärk ei ole üksnes toetuse sihipärase kasutamise tagamine riigisisese eelarveõiguse mõttes, vaid ka konkurentsi moonutamise vältimine siseturul.

8. peatükk „Toetuse saaja ja toetuse andja õigused ja kohustused“

Paragrahviga 18 kehtestatakse toetuse saaja kohustused, mis rakenduvad alates taotluse rahuldamise otsuse jõustumisest. Toetuse saaja peab tagama eelnõus sätestatud kohustuste täitmise ja eduka elluviimise taotluse rahuldamise otsuses ja eelnõus fikseeritud tähtaegade ja tingimuste kohaselt. Toetuse saaja kohustuste tagamine tähendab, et kohustuse peab olema täitnud tema ise. Toetuse saaja kohustuste täidetusest sõltub, kas toetus makstakse välja täies mahus või vaid täitmisele vastavas mahus. Seega tuleb toetuse saajal täita kohustusi väga hoolikalt.

Punkti 1 kohaselt peab toetuse saaja kasutama toetust üksnes vastavalt taotluses, taotluse rahuldamise otsuses ja eelnõus sätestatud tingimustele. See tähendab, et toetust võib kasutada ainult nende tegevuste ja eesmärkide elluviimiseks, mis on eelnevalt hinnatud ja heaks kiidetud. Toetuse kasutamine muul otstarbel ei ole lubatud. Nõude eesmärk on tagada toetuse sihipärane kasutamine ning vältida toetuse eesmärgi moonutamist projekti elluviimise käigus.

Punkti 2 kohaselt peab toetuse saaja tagama nõutud ulatuses omafinantseeringu olemasolu juhul, kui tegemist on riigiabi projektiga. Omafinantseeringu nõue tähendab, et toetuse saaja peab panustama projekti elluviimisse ka oma vahenditega või muude lubatud allikate kaudu. Nõude eesmärk on tagada kooskõla riigiabi reeglitega, projekti rahaline tasakaal ning vähendada täielikku sõltuvust avalikest vahenditest.

Punkti 3 kohaselt on toetuse saaja kohustatud esitama toetuse andjale tähtaegselt kogu nõutud teabe ja aruanded. See hõlmab nii sisulist kui finantsilist aruandlust ning vajadusel täiendavaid selgitusi. Nõude eesmärk on tagada toetuse kasutamise läbipaistvus ning võimaldada toetuse andjal hinnata projekti edenemist ja tulemuste saavutamist.

Punkti 4 kohaselt peab riigihangete seaduse tähenduses hankijaks olev toetuse saaja järgima riigihangete seaduses ning oma hankekorras sätestatud nõudeid. See tagab avaliku raha kasutamisel läbipaistvuse, konkurentsi ja kuluefektiivsuse ning välistab põhjendamatud või läbipaistmatud hankemenetlused.

Punkti 5 kohaselt peab toetuse saaja, kes ei ole riigihangete seaduse tähenduses hankija, küsima vähemalt kaks sõltumatut hinnapakumist juhul, kui üheliigiliste teenuste või kaupade maksumus ilma käibemaksuta on 20 000 eurot või suurem. Nõue tagab, et suurema maksumusega ostud tehakse turutingimustel ning põhjendatud hinnaga. Kui mitme pakkumise võtmine ei ole võimalik või kui valitakse kallim pakkumine, tuleb seda põhjendada.

Punkti 6 kohaselt peab toetuse saaja järgima kõiki riigiabi andmist reguleerivaid õigusakte, kui toetus kvalifitseerub riigiabina Euroopa Liidu õiguse tähenduses. See hõlmab eelkõige abi lubatavuse, kumuleerimise, aruandluse ja muude riigiabi tingimuste järgimist.

Punkti 7 kohaselt peab toetuse saaja säilitama kõik toetuse kasutamist ja kulude abikõlblikkust tõendavad dokumendid raamatupidamise seaduses sätestatud korras ja tähtaegadel, välja arvatud juhtudel, kui riigiabi reeglid näevad ette teistsuguse korra. Nõude eesmärk on tagada hilisem kontrollivõimalus ning toetuse kasutamise õiguspärasuse tõendamine.

Punkti 8 kohaselt peab toetuse saaja esitama toetuse andjale nõutud selgitused ja andmed seitsme tööpäeva jooksul. See hõlmab ka raamatupidamisandmeid, pangakonto väljavõtteid ja muid dokumente, mis võimaldavad kontrollida toetuse kasutamist. Nõude eesmärk on tagada kiire ja tõhus järelevalve.

Punkti 9 kohaselt peab toetuse saaja võimaldama toetuse andjal teostada kohapealset kontrolli ning osutama selleks igakülgset abi. See võimaldab kontrollida toetuse kasutamist ka tegelikult keskkonnas ning võrrelda dokumentaalseid andmeid tegeliku olukorraga.

Punkti 10 kohaselt peab toetuse saaja pidama eraldi arvestust abikõlblike ja mitteabikõlblike kulude ning tulude kohta. Nõude eesmärk on tagada finantsandmete selgus ja eristatavus ning võimaldada toetuse korrektset arvestust ja kontrolli.

Punkti 11 kohaselt peab toetuse saaja teavitama toetuse andjat viivitamata kõigist olulistest muudatustest, mis võivad mõjutada projekti elluviimist või toetuse andmise tingimusi. See hõlmab muu hulgas pankroti- või likvideerimismenetluse algatamist, vara üleandmist või muid olulisi muutusi. Nõude eesmärk on tagada, et toetuse andjal oleks ajakohane ülevaade projekti seisust ning vajadusel saaks teha vastavad muudatused otsuses.

Punkti 12 kohaselt on toetuse saaja kohustatud tagastama toetuse kasutamata jäägi. See tähendab, et kasutamata jäänud toetuse osa ei kuulu toetuse saajale ning tuleb tagastada toetuse andjale.

Punkti 13 kohaselt peab toetuse saaja tagastama toetuse juhul, kui toetuse andja esitab tagasinõude. See hõlmab nii olukordi, kus toetus on kasutatud mitteabikõlblike kulude katteks, kui ka muid määruses või seaduses sätestatud tagasinõude aluseid. Nõude eesmärk on tagada, et avalikke vahendeid kasutatakse üksnes õiguspäraselt, sihipäraselt ja vastavalt toetuse andmise tingimustele.

Paragrahviga 19 sätestatakse toetuse saaja põhiõigused toetuse menetluses ja kasutamisel. Õiguste eesmärk on tagada menetluse läbipaistvus, õiglane haldus ning toetuse saaja võimalus oma huve kaitsta.

Punkti 1 kohaselt on toetuse saajal õigus saada toetuse andjalt teavet ja nõuandeid toetuse kasutamise tingimuste ja kohustuste kohta. Nõue tagab õigusselguse ning aitab vältida rikkumisi.

Punkti 2 kohaselt on toetuse saajal õigus esitada oma seisukohad puuduste kõrvaldamise menetluses ning ärakuulamise käigus. See tagab menetlusliku kaitse ja HMS-st tuleneva ärakuulamisõiguse realiseerimise.

Punkti 3 kohaselt on toetuse saajal õigus tutvuda tema kohta koostatud dokumentidega avaliku teabe seaduses sätestatud korras. See tagab läbipaistvuse ning võimaldab kontrollida haldusotsuste aluseks olevat teavet.

Punkti 4 kohaselt on toetuse saajal õigus toetusest loobuda või toetus tagastada igal ajal täies ulatuses. See võimaldab toetuse saajal hinnata projekti jätkamise otstarbekust ning vähendada võimalikke kohustusi juhul, kui projekti elluviimine ei ole enam põhjendatud või võimalik.

Paragrahviga 20 sätestatakse toetuse andja peamised kohustused toetuse andmise menetluses ja järelevalves. Kohustuste eesmärk on tagada menetluse õiguspärasus, läbipaistvus ning toetuse kasutamise tõhus kontroll.

Punkti 1 kohaselt peab toetuse andja edastama taotlejale ja toetuse saajale otsused määruses sätestatud tähtaegade jooksul. Nõude eesmärk on tagada haldusmenetluse operatiivsus ning õiguskindlus taotlejale ja toetuse saajale.

Punkti 2 kohaselt on toetuse andjal kohustus säilitada toetuse andmise, taotlemise ja muude menetlusega seotud dokumendid õigusaktides sätestatud tähtaegade jooksul. See tagab kontrollitavuse ning võimaldab vajaduse korral hilisemat järelevalvet ja auditeerimist.

Punkti 3 kohaselt peab toetuse andja kontrollima projekti elluviimist. Kontroll hõlmab nii dokumentaalset kui vajaduse korral kohapealset järelevalvet ning selle eesmärk on tagada toetuse sihipärane ja õiguspärane kasutamine.

Punkti 4 kohaselt peab toetuse andja tegema taotlus- ja aruandevormid ning juhendmaterjalid kättesaadavaks e-keskkonnas. Nõude eesmärk on tagada ühtne ja selge taotlemise ning aruandluse kord ning vähendada halduskoormust.

Punkti 5 kohaselt on toetuse andja kohustatud teavitama toetuse saajat viivitamata määruse ja muude asjakohaste õigusaktide muudatustest. See tagab, et toetuse saaja on teadlik kehtivatest nõuetest kogu toetuse kasutamise perioodi vältel.

Punkti 6 kohaselt peab toetuse andja tegema ka muud määrusest ja kohaldatavatest õigusaktidest tulenevad toimingud. Tegemist on üldnormiga, mis hõlmab kõiki täiendavaid haldusülesandeid, mis võivad tuleneda nii käesolevast määrusest kui ka muudest rakenduvatest õigusaktidest.

Paragrahviga 21 sätestatakse toetuse andja õigused toetuse menetlemisel, kasutamise kontrollimisel ja rikkumistele reageerimisel. Õiguste eesmärk on tagada avalike vahendite sihipärane kasutamine ning võimaldada tõhus järelevalvet.

Punkti 1 kohaselt on toetuse andjal õigus kontrollida toetuse saaja tegevust, sealhulgas kuludokumente ja projekti elluviimist. Kontroll võib toimuda nii kohapeal kui ka dokumentide alusel ning selle eesmärk on hinnata toetuse kasutamise vastavust määrusele ja taotluse rahuldamise otsusele.

Punkti 2 kohaselt on toetuse andjal õigus nõuda lisaandmeid ja -dokumente, mis on vajalikud projekti elluviimise ja kulude põhjendatuse kontrollimiseks. Nõue tagab, et toetuse andjal on piisav teave otsuste tegemiseks ning järelevalveks.

Punkti 3 kohaselt võib toetuse andja kontrollida taotluse menetlemisel taotleja suutlikkust katta mitteabikõlblikke kulusid. Selle eesmärk on hinnata projekti finantsilist jätkusuutlikkust ning vältida olukordi, kus projekt ei ole tegelikult elluviidav.

Punkti 4 kohaselt on toetuse andjal õigus jätta toetus välja maksmata või nõuda selle osalist või täielikku tagastamist, kui toetuse saaja rikub määruses või rahuldamise otsuses sätestatud tingimusi. Tegemist on peamise õiguskaitsevahendiga toetuse väärkasutuse või nõuete rikkumise korral.

Punkti 5 kohaselt võib toetuse andja keelduda toetuse maksmisest, kui toetuse saaja majanduslik olukord on halvenenud sellisel määral, et projekti elluviimine on ohustatud. Nõude eesmärk on vähendada riski, et toetus makstakse välja olukorras, kus selle eesmärgipärane kasutamine ei ole tõenäoline.

Punkti 6 kohaselt võib toetuse andja keelduda toetuse maksmisest, kui toetuse saajal on tasumata ja ajatamata maksu- või maksevõlg riigi ees. Selline tingimus tagab avaliku raha vastutustundliku kasutamise ning vähendab finantsriskide realiseerumist.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.

4. Eelnõu mõju

Eelnõu peamine mõju seisneb selles, et toetuste andmine toimub edaspidi selgel õiguslikul alusel ning eelnevalt kehtestatud tingimuste ja menetluskorra järgi. Eelnõu eesmärk on tagada, et otsustuskorras üksiktoetuste andmine ei toimuks kaalutusõiguse alusel piiramata või üksikjuhtumipõhiselt ilma eelnevalt kindlaks määratud reegliteta. Selleks sätestatakse ühtsed nõuded toetuse taotlemisele, taotlejale, taotluse menetlemisele, hindamisele, toetuse kasutamisele ning kontrollile. Eelnõu suurendab õigusselgust, läbipaistvust ja kontrollitavust avalike vahendite kasutamisel. Samuti aitab see tagada taotlejate võrdse kohtlemise ning vähendab õigusvaidluste ja meelevaldsete otsuste tegemise riski. Lisaks loob eelnõu selgema aluse järelevalve teostamiseks ning toetuse tagasinõudmiseks olukorras, kus toetust ei kasutata sihipäraselt või rikutakse toetuse andmise tingimusi.

Mõju muudele valdkondadele ega ebasoovitavaid mõjusid ei kaasne.

5. Eelnõu rakendamiseks vajalikud kulutused

Eelnõu rakendamisega täiendavaid kulusid ei kaasne.

6. Eelnõu rakendamine ja jõustumine

Eelnõu jõustub üldises korras ehk kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Eelnõu kooskõlastamine ja huvirühmade kaasamine

Eelnõu kooskõlastatakse õigusaktide kooskõlastamise infosüsteemi EIS kaudu Rahandusministeeriumiga.